

بازخورد مذهبی، حرمت خود و مسند مهارگری

Religious Attitude, Self-esteem, and Locus of Control

Mohammad Majdian
PhD Candidate
Baqiyatallah University of
Medical Sciences

Seyed-Hossein Salimi, PhD
Baqiyatallah University of
Medical Sciences

دکتر سیدحسین سلیمی
دانشیار دانشگاه علوم پزشکی
بقیه... (عج)

محمد مجدیان
دانشجوی دکتری
دانشگاه علوم پزشکی بقیه... (عج)

Mohammad Bagher Hobbi, PhD
Emam Hossein (A.S) University

Alireza Moradi, PhD
Tarbiat Moalem University

دکتر علیرضا مرادی
دانشیار دانشگاه تربیت معلم

دکتر محمدباقر حبیبی
استادیار دانشگاه امام حسین

چکیده

رابطه بین حرمت خود، مسند مهارگری و بازخورد مذهبی بررسی شد. نمونه‌ای شامل ۱۷۵ پسر و ۱۸۱ دختر دانشجو با میانگین سنی ۱۹/۵ سال به مقیاس بازخورد مذهبی (خدایاری فرد، ۱۳۷۸)، مسند مهارگری (لونسون، ۱۹۷۲) و حرمت خود (کوپراسمیت، ۱۹۶۷) پاسخ دادند. نتایج تحلیل همبستگی پیرسون بین بازخوردهای مذهبی، مسندمهارگری درونی و حرمت خود همبستگی مثبت معنادار را آشکار ساخت. نتایج رگرسیون گام به گام نشان داد که مسند مهارگری درونی با ۳۱ درصد و حرمت خود با ۴ درصد واریانس بازخورد مذهبی را تبیین می‌کنند.
واژه‌های کلیدی: بازخورد مذهبی، حرمت خود، مسندمهارگری.

Abstract

The relationship between self-esteem, locus of control, and religious attitude was studied. A sample of 181 female and 175 male university students (19.5 years old on average) responded to the Religious Attitude Scale (Khodayarifard, 1999), Levenson Locus of Control Inventory (Levenson, 1972), and the Self-esteem Inventory (Cooper-Smith, 1967). Pearson's correlation analysis revealed a significant positive correlation among the religious attitudes, internal locus of control and self-esteem. Step by step regression analysis revealed that the internal locus of control and self-esteem respectively accounted for 31% and 4% of the variance in the religious attitude.

Key words: religious attitude, self-esteem, internal locus of control.

مقدمه

بررسیهای انجام شده بیانگر تأثیر مثبت بازخورد مذهبی^۱ بر عملکرد توأم با موفقیت فرد در موقعیتهای تنیدگی^۲، بهبود سلامت روانی و حرمت خود^۳ است. نتایج پژوهشها در قلمرو ارتباط بین بازخورد مذهبی با سبکهای مقابله‌ای بارور^۴، شادکامی و رضایت از زندگی^۵، سلامت روانی و عملکرد مطلوب جسمانی، نقش مثبت بازخورد مذهبی را در ابعاد مختلف نشان داده‌اند. بازخورد مذهبی در افزایش حرمت خود و مهارگری درونی فرد نیز نقش عمده‌ای ایفا می‌کند. بررسیهای انجام شده بیانگر آن است که بین مسند مهارگری^۶ و سلامت روانی رابطه معنادار وجود دارد (کریمی، ۱۳۷۵). همچنین، رابطه بین مذهبی‌بودن با مسند مهارگری درونی مورد تأیید قرار گرفته است (آماندا، ۲۰۰۴؛ پائولو، ۲۰۰۹). نتایج پژوهشها در قلمرو رابطه بین حرمت خود و مسند مهارگری حاکی از آن است که حرمت خود بالا با مسند مهارگری درونی همراه است (گراهام، آنجلا و ریچاردسون، ۲۰۰۵؛ ساندر، مارسلو و گیووانی، ۲۰۰۸).

بررسیهای متعدد نشان داده‌اند که بازخورد مذهبی با میزان سازش‌یافتگی و سلامت روانی همبسته است (استفن، ۲۰۰۶؛ میرهاسمیان، ۱۳۷۸؛ یانگ و ربکا، ۲۰۰۱؛ مک‌نالتی و ویلسون، ۲۰۰۴). این پژوهشها تأکید دارند که تعهد مذهبی و معنویت به منزله یک مؤلفه اساسی در سبک زندگی سالم به شمار می‌رود و موجب افزایش سطح سازش‌یافتگی و سلامت روانی فرد می‌شود.

در یک پژوهش در مورد ۲۲۰ مرد و ۲۴۷ زن با میانگین سنی ۲۰/۶ سال، رابطه بین حل مسئله مذهبی، مسند مهارگری درونی و جهت‌گیری مذهبی^۷ بررسی شد. نتایج نشان دادند که مسند مهارگری درونی با حل مسئله مذهبی و جهت‌گیری مذهبی همبستگی دارد (واتسون و میلیرون، ۱۹۹۵). مقایسه ۴۱۰ دانش‌آموز سال اول دبیرستان عمومی و ۴۹۷ دانش‌آموز دبیرستان کاتولیک نیز نشان داد دانش‌آموزانی که در هر دو مدرسه از نظر

مذهب نمره بالاتری آورده بودند، در آزمون حرمت‌خود نیز نمره بالاتری داشتند (باگلی و ملیک، ۱۹۹۹؛ یانگ و ربکا، ۲۰۰۱).

وانگ، ادوارد، جیمز و توماس (۱۹۹۹) نیز با بررسی رابطه بین حرمت خود و مسند مهارگری دریافت که بین ابعاد مهارگری عقیدتی و سیستم سلامت خود رابطه معنادار وجود دارد.

بنسون و اسپیلکا (۱۹۷۳) نشان دادند که میزان حرمت خود با عشق به خدا و پذیرش او رابطه مثبت و با تصور طرد و عدم پذیرش از جانب خدا ارتباط منفی دارد. به عبارت دیگر حرمت خود به شدت تحت تأثیر نحوه تصور از خداوند است. نتایج پژوهش دیگری نشان داد که حرمت خود دانش‌آموزان مسلمان از دانش‌آموزان غیرمسلمان بالاتر است و افزایش حرمت خود با درونی‌تر بودن مسند مهارگری همراه است (کریستیلو، ۲۰۰۸).

با توجه به نتایج پژوهشهای پیشین، پژوهش حاضر رابطه بین بازخورد مذهبی، مسند مهارگری درونی و حرمت خود را در دانشجویان دانشگاه تربیت معلم مورد بررسی قرار داده است تا به پرسش زیر پاسخ دهد: آیا حرمت خود و درونی‌بودن مسند مهارگری، بازخورد مذهبی را پیش‌بینی می‌کنند؟

روش

بر پایه یک روش همبستگی از جامعه دانشجویان ورودی ۸۰-۷۹ دانشگاه تربیت معلم (N=۱۱۹۳) در ۱۷ رشته تحصیلی در مقطع کارشناسی، یک نمونه ۴۰۰ نفری به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص و مخدوش تعداد ۳۵۶ (۵۰/۸ درصد) دختر و ۴۹/۲ درصد پسر) پرسشنامه باقی ماند. دامنه سنی دانشجویان بین ۱۶ تا ۲۷ سال با میانگین ۲۰ و انحراف استاندارد تقریباً ۲ سال بود، میانگین و انحراف استاندارد سنی برای گروه پسران برابر با ۲۰ و ۲ و برای گروه دختران برابر ۱۹ و ۱ بود.

1. religious attitude
2. stressor situations
3. self-esteem

4. prolific coping styles
5. life satisfaction
6. locus of control

7. religious orientation

درونی برای زیرمقیاسها بین ۰/۵۱ تا ۰/۷۷ گزارش شده است (لونسون، ۱۹۸۱ نقل از فراهانی و کوپر، ۱۳۷۴). ضریب اعتبار از طریق دو نیمه‌سازی برای مقیاسهای مهارگری درونی، دیگران قدرتمند و شانس به ترتیب برابر با ۰/۶۲، ۰/۶۴ و ۰/۶۶ و با روش بازآزمایی، به فاصله یک هفته بین ۰/۶۰ و ۰/۷۹ گزارش شده است (فراهانی، ۱۹۹۶). در پژوهش حاضر ضریب اعتبار آلفای کرونباخ برای زیرمقیاسهای آزمون به ترتیب برابر با ۰/۵۸، ۰/۶۶ و ۰/۶۹ به دست آمد. داده‌های تحقیق با روش ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

تحلیل همبستگی پیرسون (جدول ۱) نشان داد که ضرایب همبستگی مسند مهارگری درونی با بازخورد مذهبی ($r=0/30$)، حرمت خود کلی ($r=0/19$) و نیز ضریب همبستگی حرمت خود کلی با بازخورد مذهبی ($r=0/22$) از لحاظ آماری معنادار است.

بررسی رابطه بین زیرمقیاسهای بازخورد مذهبی و مسند مهارگری نشان داد که بیشترین رابطه بین زیرمقیاس علم و دین با زیرمقیاس مسند مهارگری درونی ($r=0/36$) و $P<0/01$ است. به طور کلی رابطه بین تمام زیرمقیاسهای بازخورد مذهبی شامل عبادات، اخلاق و ارزشها، مذهب و زندگی، مباحث اجتماعی، جهان‌بینی و باورها و علم و دین و زیرمقیاس مسند مهارگری درونی رابطه معنادار مشاهده شد. بین زیرمقیاس شانس با زیرمقیاسهای بازخورد مذهبی، اخلاق و ارزشها، مباحث اجتماعی، جهان‌بینی و باورها با زیرمقیاس شانس رابطه منفی معنادار به دست آمد. بین زیرمقیاسهای بازخورد مذهبی و دیگران قدرتمند نیز رابطه منفی معنادار مشاهده شد.

رابطه بین زیرمقیاس حرمت خود تحصیلی با زیر-مقیاسهای عبادات، اخلاق و ارزشها و جهان‌بینی و باورها مثبت و معنادار بود. بین زیرمقیاسهای بازخورد مذهبی

برای جمع آوری داده‌ها، آزمونهای زیر به کار گرفته شد:

مقیاس بازخورد مذهبی^۱ (خدایاری فرد، ۱۳۷۸) برای سنجش گرایشهای اعتقادی - مذهبی دانشجویان تهیه شده و شامل ۴۰ گویه است که در مقیاس (پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود و دارای ۶ زیرمقیاس، عبادات (۵ گویه)، اخلاق و ارزشها (۷ گویه)، مذهب و زندگی (۵ گویه)، مباحث اجتماعی (۹ گویه)، جهان‌بینی و باورها (۹ گویه)، و علم و دین (۵ گویه) است. اعتبار مقیاس با استفاده از روش دو نیمه‌سازی برابر با ۰/۹۲ به دست آمد. روایی مقیاس نیز مطلوب گزارش شد (خدایاری فرد، ۱۳۷۸).

آزمون حرمت خود کوپراسمیت^۲ (کوپراسمیت، ۱۹۸۹) دارای ۵۸ گویه (با ۸ گویه دروغ‌سنج) است و به صورت بلی (۱) و خیر (صفر) نمره‌گذاری می‌شود. این آزمون شامل ۴ زیرمقیاس حرمت خود اجتماعی^۳ (۸ گویه)، تحصیلی^۴ (۸ گویه)، خانوادگی^۵ (۸ گویه) و عمومی^۶ (۲۶ گویه) است. جمع نمره‌های آزمودنی در چهار زیرمقیاس، نمره کل حرمت خود را به دست می‌دهد.

ضریب اعتبار با روش دو نیمه‌سازی و تصحیح اسپیرمن - براون برابر با ۰/۸۳ (فلسفی‌نژاد، ۱۳۷۲) و در پژوهش حاضر از طریق ضریب آلفای کرونباخ در یک گروه ۵۰ نفری برابر با ۰/۸۱ به دست آمد.

مقیاس مسند مهارگری^۷ (I.P.C، لونسون، ۱۹۷۲) شامل ۲۴ گویه و سه زیرمقیاس است. زیرمقیاس درونی^۸ (I؛ با ۸ گویه)، میزان باور افراد را نسبت به مهار زندگی توسط خود، زیرمقیاس دیگران قدرتمند^۹ (P؛ با ۸ گویه) میزان مهار پیامدهای زندگی فرد توسط دیگر افراد قدرتمند و زیرمقیاس شانس^{۱۰} (C؛ با ۸ گویه)، باورهای فرد را نسبت به مهار پیامدهای زندگی به وسیله شانس ارزیابی می‌کند. دو زیرمقیاس مهار پیامدهای زندگی توسط دیگران قدرتمند و شانس، جنبه‌های متفاوتی از بیرونی بودن مرکز مهارگری را می‌سنجند (فراهانی، ۱۳۷۸). ضریب همسانی

1. Religious Attitude Scale (RAS)
2. Coopersmith Self-esteem Inventory
3. social self-esteem
4. school-academic

5. home-parent
6. general
7. Locus of Control Scale
8. internality

9. powerful others
10. chance

کمترین رابطه با زیرمقیاس مذهب و زندگی ($r=0/20$) به دست آمد.

با حرمت خود خانوادگی در تمام زیرمقیاسها رابطه معنادار بود. بیشترین رابطه با زیرمقیاس علم و دین ($r=0/30$) و

جدول ۱.

ضرایب همبستگی بین زیرمقیاسهای حرمت خود، مسند مهارگری و بازخورد مذهبی

زیرمقیاسها	SD	M	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
حرمت خود																
۱. تحصیلی	۴/۳	۰/۲۲														
۲. خانوادگی	۵/۵	۰/۱۸	۰/۲۶**													
۳. اجتماعی	۶/۶	۰/۱۹	۰/۴۰**	۰/۲۴**												
۴. عمومی	۱۵/۳۸	۰/۱۷	۰/۵۳**	۰/۴۵**	۰/۴۳**											
۵. حرمت خود کلی	۳۳/۷	۰/۱۳	۰/۶۹**	۰/۵۹**	۰/۷۰**	۰/۹۳**										
مسند مهارگری																
۶. درونی	۳۷/۷	۵/۴	۰/۱۳*	۰/۱۹**	۰/۱۰*	۰/۱۶*	۰/۱۹**									
۷. شانس	۲۵/۵	۷/۰	۰/۰۷*	۰/۰۱*	۰/۰۷*	۰/۰۵*	۰/۰۲۵*	۰/۰۰۹*								
۸. دیگران قدرتمند	۲۵/۶	۷/۲	۰/۰۱*	۰/۰۹*	۰/۰۰۷*	۰/۲۳**	۰/۱۷**	۰/۱۴*	۰/۴۳**							
بازخورد مذهبی																
۹. عبادات	۲۶	۰/۷۳	۰/۱۹**	۰/۲۹**	۰/۱۰*	۰/۲۹**	۰/۲۹**	۰/۲۸**	۰/۰۴*	۰/۱۵*						
۱۰. اخلاق و ارزشها	۲۸/۴	۰/۷۹	۰/۱۰*	۰/۲۱**	۰/۰۸*	۰/۱۷*	۰/۱۸**	۰/۲۸	۰/۰۹*	۰/۱۱*	۰/۷۳**					
۱۱. مذهب و زندگی	۲۱/۵۷	۰/۷۶	۰/۱۰*	۰/۲۰**	۰/۰۰۵*	۰/۱۶*	۰/۱۵*	۰/۲۹**	۰/۰۹*	۰/۱۴*	۰/۷۲**	۰/۷۷**				
۱۲. مباحث اجتماعی	۳۶/۲۶	۰/۶۹	۰/۰۸*	۰/۲۵**	۰/۰۵*	۰/۱۴*	۰/۱۶*	۰/۲۵**	۰/۱۰*	۰/۲۰**	۰/۷۲**	۰/۸۱**	۰/۷۸**			
۱۳. جهان بینی و باورها	۳۳/۲۳	۰/۶۳	۰/۱۵*	۰/۲۶**	۰/۰۹*	۰/۲۳**	۰/۲۵**	۰/۲۲**	۰/۱۶*	۰/۱۹**	۰/۷۱**	۰/۷۷**	۰/۷۶**	۰/۷۶**		
۱۴. علم و دین	۱۸/۲۴	۰/۶۵	۰/۰۸*	۰/۳۰**	۰/۰۳*	۰/۲۰**	۰/۲۰**	۰/۳۶**	۰/۰۳*	۰/۱۰*	۰/۷۰**	۰/۶۹**	۰/۷۱**	۰/۶۶**	۰/۶۷**	
۱۵. بازخورد مذهبی کلی	۱۵۴	۰/۵۸	۰/۱۳*	۰/۲۷**	۰/۰۷*	۰/۲۱**	۰/۲۲**	۰/۳۰**	۰/۰۲۵*	۰/۱۷**	۰/۸۵**	۰/۹۱**	۰/۸۹**	۰/۹۲**	۰/۸۹**	۰/۸۰**

* $P < 0/05$. ** $P < 0/001$.

جدول ۲.

خلاصه تحلیل رگرسیون گام به گام برای پیش بینی بازخورد مذهبی براساس مسند مهارگری درونی و حرمت خود

گام	متغیرها	F	R ^۲	ΔR ^۲	β	B
اول		۳۶/۳۷	۰/۳۱			
دوم	مسند مهارگری درونی	۲۴/۶۵	۰/۰۴		۰/۲۷	۰/۸۲**
	حرمت خود				۰/۱۷	۰/۰۳

** $P < 0/001$.

برای بررسی این مسئله که مسند مهارگری درونی و حرمت خود چه سهمی از واریانس بازخورد مذهبی را تبیین می کنند، از تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد (جدول ۲).

نتایج نشان داد که در گام اول متغیر مسند مهارگری درونی ۳۱ درصد واریانس بازخورد مذهبی را تبیین کرد. در گام دوم با اضافه شدن متغیر حرمت خود میزان تبیین واریانس، تنها ۴ درصد افزایش یافت.

مسند مهارگری درونی با تمام زیرمقیاسهای حرمت خود رابطه معنادار نشان داد. بیشترین رابطه متعلق به حرمت خود خانوادگی ($r=0/19$) و کمترین رابطه با زیرمقیاس حرمت خود اجتماعی ($r=0/10$) به دست آمد. بین زیرمقیاس شانس با زیرمقیاسهای حرمت خود رابطه معنادار مشاهده نشد. زیرمقیاس دیگران قدرتمند با دو زیرمقیاس حرمت خود تحصیلی ($r=-0/10$, $P < 0/01$) و اجتماعی ($r=-0/09$, $P < 0/01$) رابطه منفی معنادار وجود داشت.

بحث

نتایج پژوهش نشان دادند که بین بازخورد مذهبی با مسند مهارگری و حرمت خود ارتباط معنادار وجود دارد. نتایج پژوهشهای پیشین (بنسون و اسپیلکا، ۱۹۷۳؛ واتسون و میلیرون، ۱۹۹۵؛ یانگ و ربکا، ۲۰۰۱) نیز بیانگر آن است که بازخورد مذهبی با حرمت خود و مسند مهارگری درونی همبستگی دارد. در مورد زیرمقیاسهای حرمت خود نتایج به دست آمده نشان دادند که تمام زیرمقیاسهای بازخورد مذهبی با زیرمقیاسهای حرمت خود شامل حرمت خود تحصیلی، خانوادگی، اجتماعی و عمومی رابطه مثبت معنادار دارند. این نتایج نشان می‌دهند که مذهب با حیطة‌های مختلف حرمت خود رابطه متقابل دارد. به عبارت دیگر افراد مذهبی از حرمت خود بالاتری برخوردارند. این نتایج در راستای بررسیهای قبلی (بنسون و اسپیلکا، ۱۹۷۳) مؤید این است که احتمالاً حرمت خود تحت تأثیر نحوه تصور فرد از خداوند است. از سویی دیگر می‌توان گفت که مذهب، نقش مؤثری در خودپنداشت فرد در زمینه‌های تحصیلی، تعاملهای اجتماعی و خانوادگی و به‌طور کلی کنش‌وری فرد دارد (کریمی، ۱۳۷۵؛ باگلی و ملیک، ۱۹۹۹؛ یانگ و ربکا، ۲۰۰۱؛ مک‌نالتی و ویلسون، ۲۰۰۴).

این پژوهش ثبات ارزشها را در نوجوانان و خانواده‌های آنان مورد تأیید قرار می‌دهد. به‌نظر می‌رسد نوجوانان مذهبی با پایبندی به اخلاق، عبادت و ارزشهای دینی در حیطة‌های مختلف زندگی احساس موفقیت می‌کنند و در نتیجه، از خشنودی و سلامت روانی مناسب برخوردارند. رابطه مثبت معنادار بین مسند مهارگری، مذهب و حرمت خود مؤید این واقعیت است که افراد دارای حرمت خود بالا از مسند مهارگری درونی و نیرومندی و توانایی مناسب برخوردارند (گراهام و دیگران، ۲۰۰۵؛ آماندا، ۲۰۰۴).

به عبارت دیگر، یک جوان برای احساس ارزشمندی در روابط خود با دوستان و همسالان پایبند به ارزشهای مذهبی است و با مهار رفتار و احساسهای خود، به رضایتمندی دست می‌یابد. نوجوان با مسند مهارگری درونی

بر این باور است که حاکم بر سرنوشت خویش است و این موضوع در بازخورد دینی و روابط خانوادگی تقویت می‌شود. این مسئله در اعتقادات مذهبی ما برجستگی ویژه‌ای دارد تا حدی که در قرآن کریم خداوند فرموده‌اند: برای انسان نتیجه‌ای جز تلاش خودش وجود ندارد. پژوهشها نشان داده‌اند که افراد دارای مسند مهارگری درونی، معتقد به خود مختاری‌اند و خود را حاکم بر سرنوشت خود می‌دانند و مهار زندگی را از درون خود می‌پندارند (راتر^۱، ۱۹۶۶ نقل از فراهانی، ۱۳۷۸). این افراد بر این باورند که رویدادهای مثبت زندگی در نتیجه برنامه‌ریزی دقیق و کوشش پیگیری خود آنان به دست می‌آید و از طرفی براساس اعتقادات صحیح مذهبی نیز کلیه آثار و پیامدهای رفتاری انسان نتیجه عملکرد خود او به حساب می‌آید و به عبارتی انسان حاکم بر سرنوشت خویش است (قرآن کریم، نجم، آیه ۳۹).

با توجه به تحلیل رگرسیون و مشخص شدن اهمیت بازخورد مذهبی می‌توان بیان داشت که مذهب به عنوان یک عامل اساسی در افزایش حرمت خود و مسند مهارگری درونی حائز اهمیت است (نلسون، ۱۹۹۰؛ شرکت، ۱۹۹۲؛ باگلی و ملیک، ۱۹۹۹). به نظر می‌رسد بازخورد مذهبی عامل اصلی در نظام ارزشی افراد و مبنای شکل‌گیری رفتار و تعاملهای اجتماعی است.

در مجموع نتایج پژوهش حاضر نشان دادند که بین بازخورد مذهبی دانشجویان، حرمت خود و مسند مهارگری درونی، رابطه معنادار وجود دارد. بازخورد مذهبی در بهداشت روانی - اجتماعی افراد می‌تواند سهم به‌سزایی داشته باشد و افراد مذهبی قادرند سازش‌یافتگی بهتر و سبک زندگی موثرتری داشته باشند.

با توجه به محدودبودن پژوهشها درباره رابطه بین سه متغیر پژوهش، پژوهشهای دقیقتر و کنترل شده‌تری برای تبیین رابطه متغیرهای مورد مطالعه پیشنهاد می‌شود. برای مطالعه تأثیر برجسته سه متغیر پژوهش در ابعاد گوناگون زندگی، همچنین پیشنهاد می‌شود که در پژوهشهای بعدی ارتباط بین این متغیرها و پیشرفت

Schools. Presented at the Muslim Youth in NYC Public Schools Conference, Teachers College, Columbia University, April 2008.

Graham, M., Angela, S., & Richardson, H. (2005).

Perceived academic performance, self-esteem and locus of control as indicators of need for assessment of adolescent suicide risk: Implications for teachers. *Journal of Adolescence*, 28 (1), 75-87.

Levenson, H. (1972). *Distinction within the concept of*

internal external control: Development of a new scale. Proceedings of the 80th annual convention of the American psychology Association, 261-262.

McNulty, K., & Wilson, L. M. (2004). Perceived un-

certainly, spiritual well-being and psychological adaptation in individual with multiple sclerosis. *Journal of Family Psychology*, 49, 91-99.

Nelson, P. (1990). Intrinsic/extrinsic religion orient-

tation of the elderly: Relationship to depression and self-esteem. *Journal of Gerontological Nursing*, 16 (2), 29-35.

Paolo, V. (2009). *Happiness, freedom and control*. Re-

trieved January 16, 2010, from <http://www.science direct.com>.

Sandra, S., Marcello, G., & Giovanni, M. (2008).

Low perception of control as a cognitive factor of eating disorders: Its independent effects on measures of eating disorders and its interactive effects with perfectionism and self-esteem. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 39 (4), 467-488.

Sherkat, D. (1992). The effects of religion and so-

cial support on self-esteem and depression among the suddenly bereaved. *Social Indicators Research*, 26 (3), 256-275.

Stephen, J. (2006). Positive psychology, religion and

spirituality. *Mental Health, Religion & Culture*, 9

تحصیلی و کیفیت زندگی دانشجویان مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

خدایاری فرد، م. (۱۳۷۸). تهیه مقیاس اعتقادات و بازخورد مذهبی

دانشجویان. گزارش طرح پژوهشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم

تربیتی دانشگاه تهران.

فراهانی، م. ن. (۱۳۷۸). روان‌شناسی شخصیت. تهران: انتشارات

دانشگاه تربیت معلم.

فراهانی، م. و کوپر، ام. (۱۳۷۴). مکان مهارگر یک بعدی است

یا چند بعدی؟ پژوهش‌های روان‌شناختی، ۳ و ۴، ۳۸-۶۲.

فلسفی‌نژاد، م. (۱۳۷۲). بررسی تأثیر حرمت خود در سازگاری رفتاری

دانش‌آموزان ۱۲ تا ۱۸ ساله با محیط کلاس درس در شهرستان قم.

پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی دانشگاه تربیت معلم.

قرآن کریم (۱۳۷۳)، ترجمه م. فولادوند. انتشارات دفتر مطالعات

تاریخ و معارف اسلامی.

کریمی، ی. (۱۳۷۵). روان‌شناسی شخصیت. تهران: نشر ویرایش.

میرهاشمیان، ح. (۱۳۷۸). تأثیر اعتقادات مذهبی در شکل‌گیری

مسند مهارگری و نیمرخ روانی دانشجویان دانشگاه‌های تهران.

فصلنامه دانشگاه اسلامی، ۲ (۸)، ۶۹-۸۰.

Amanda, S. (2004). Religiosity, locus of control, and

superstitious belief. *Journal of Undergraduate Research*, 7, 1-5.

Bagley, C., & Mallick, K. (1999). Self-esteem and

religiosity: Comparison of 13 to 15 year old students in catholic and public junior high schools.

Canadian Journal of Education, 22 (1), 89-92.

Benson, P., & Spilka, B. (1973). God image as a

function of self-esteem and locus of control. *Journal for the Scientific Study of Religion* 12 (3),

297-310.

Coopersmith, S. (1989). *Manual of self-esteem in-*

ventories. Palo Alto, California: Consulting Psychologists Press.

Cristillo, L. (2008). *Religiosity, education and civic*

belonging: Muslim youth in New York City Public

nal of Psychology and Christianity, 14 (3), 239-249.

Yong, D., & Rebecca, F. (2001). *Religion and adolescent self-esteem: Youth ministry experts comment.* From Science and Religion Information Service. Retrieved 15 July 2008, from <http://www.scienceblog.com>.

(3), 209-212.

Wang, L., Edward, F., James, B., & Thomas, J. (1999). Status attainment in America: The role of locus of control and self-esteem in educational and occupational outcomes. *Sociological Spectrum*, 19 (3), 281.

Watson, P., & Milliron, J. T. (1995). Locus of control within a religious ideological surround. *Jour-*